

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.241

DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v2.2023.21>*І. М. Горбачова**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права**Національного університету «Одеська юридична академія»
orcid.org/0000-0001-6589-3143*

ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ ПЕНАЛІЗАЦІЇ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ КАРАНОСТІ ДІЯНЬ ЗА КК УКРАЇНИ

У статті проаналізовано санкції окремих норм КК України з метою виявлення характерних помилок в процесі визначення караності суспільно-небезпечного діяння національним законодавством.

Проведене дослідження показало, що визначення караності окремих видів кримінальних правопорушень за чинним КК України не продумане, і подекуди є суперечливим. Невиправданою є передбачена законом можливість застосування до винної особи покарання у виді виправних робіт у випадках засудження за діяння, які по своїй суті є порушенням певних правил, дотримання яких вона зобов'язана була забезпечити, або дотримуватися яких була зобов'язана (санкції ч. 1 ст.ст. 271–275, ст. 132, ч. 1 ст. 134, 138, 213 КК). Таке покарання не сприяє досягненню мети кари та превенції в цих випадках.

Диференціація відповідальності в деяких випадках не відповідає принципам розумності та системності: не відповідає оцінка ступеню суспільної небезпечності спеціального складу щодо загального (наприклад, санкції ч. 1 ст. 126-1, ч. 2 ст. 183, ст. 196, ч. 2 ст. 239, ч. 2 ст. 241, ч. 2 ст. 242, ч. 3 ст. 321-1 КК); санкцією статті Особливої частини передбачено покарання за вчинення кримінального правопорушення всупереч вимог положень Загальної частини КК України, передбачених для певного виду покарання (ч. ст. 321-1, ст. 436-1 КК); санкція передбачає одночасне застосування альтернативного основного виду покарання з додатковим покаранням, неможливе з практичної точки зору виконання (санкції ст. 132, ч. 1 ст. 142, ч. 1 ст. 143, ч. 1 ст. 206-2, ч. 1 ст. 210, ч. 1 ст. 211, ч. 2 ст. 271 КК); а в деяких випадках санкція статті Особливої частини створює корупційні ризики в процесі її правозастосування (ч. 4 ст. 152 та ч. 1 ст. 155 КК). Вказане вимагає зміни законодавчого підходу до побудування санкцій кримінально-правових норм, ретельного їх перегляду та узгодження.

Ключові слова: покарання, ступінь суспільної небезпеки, порушення правил безпеки, санкція, наслідки кримінального правопорушення.

Gorbachova I. M. VIOLATIONS OF THE PRINCIPLES OF PENALIZATION IN PROCESS OF DEFINITION THE PUNISHMENT FOR CRIMES ACCORDING THE CC OF UKRAINE

In the article analyzes the sanctions of the rules of the Criminal Code of Ukraine in order to identify typical errors in the process of determining the punishment for crimes by national legislation.

Research showed that the determination of the punishment of certain types of criminal offenses under the Criminal Code of Ukraine is not well thought out and sometimes contradictory. It is unjustified, provided by law, that the guilty person may be punished with the corrective works in cases of conviction for violation of certain rules, the observance of which he was obliged to ensure, or which he was obliged to observe (sanctions, part 1 Art. 271–275, Art. 132, part 1 of Art. 134, 138, 213 of the Criminal Code). In these cases the punishment does not contribute to the achievement of the goal of punishment and prevention.

In some cases the differentiation of responsibility does not correspond to the principles of reasonableness and systematicity: it does not correspond to the assessment of the degree of social danger of a special composition of crime in relation to the general one (for example, sanctions part 1 of Art. 126-1, part 2 of Art. 183, Art. 196, part 2 of Art. 239, part 2 of Art. 241, part 2 of Art. 242, part 3 of Art. 321-1 of the Criminal Code); the sanction of the article of the Special Part of the Criminal Code provides punishment for committing a criminal offense contrary to the requirements of the provisions of the General Part of the Criminal Code of Ukraine, provided for a certain type of punishment (part of Art. 321-1, Art. 436-1 of the Criminal Code); the sanction provides for the simultaneous application of an alternative main type of punishment with an additional punishment, which is impossible from the practical point of view of execution (sanctions of Art. 132, part 1 of Art. 142, part 1 of Art. 143, part 1 of Art. 206-2, part 1 Art. 210, part 1 of Art. 211, part 2 of Art. 271 of the Criminal Code); and in some cases, the sanction of the article of the Special Part creates corruption risks in the process of its enforcement (part 4 of Art. 152 and part 1 of Art. 155 of the Criminal Code). It requires to change the legislative approach to the construction of sanctions of criminal law norms, their careful revision and coordination.

Key words: punishment, degree of public danger, violation of safety rules, sanction, consequences of a criminal offence.

Постановка проблеми. Покарання, відповідно до ст. 50 КК України, має на меті кару, виправлення, загальну та спеціальну превенцію. Натомість, аналіз санкцій ряду норм Особливої частини КК України показує, що передбачене конкретними санкціями покарання або не відповідає ступеню тяжкості діяння, визначеного диспозицією статті, або частково чи повною мірою не сприяє поставленій меті, а в деяких випадках є лише способом залякування, адже не може бути застосованим до осіб, які таке діяння вчинили (наприклад санкція ч. 1 ст. 111-1 КК України передбачає покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю до п'ятнадцяти років, і це покарання має бути застосовано до будь-якого громадянина України; питання в тому, яких посад можна позбавити кухара, тракториста чи прибиральника).

Одним з методів кримінальної політики виступає процес пеналізації, що включає в себе низку принципів та критеріїв визначення видів та розмірів покарання за конкретне діяння, виходячи з цілей покарання, можливості чи обов'язковості застосування інших заходів кримінально-правового характеру (спеціальна конфіскація, примусові заходи виховного характеру, обмежувальні заходи, заохочувальні заходи та ін.), які здатні вплинути на поведінку особи, що вчинила суспільно-небезпечне діяння. Процес пеналізації пов'язаний з процесом криміналізації, адже напряду обумовлений певними історичними тенденціями оцінки ступеня небезпечності певної поведінки особи, та має її безпосередньо відображати. Нормативною оцінкою суспільної безпеки діяння є санкція статті, яка містить в собі той спектр покарання, який на думку законодавця здатний досягти поставлених перед кримінальним законодавством цілей. Втім аналіз санкцій ряду норм КК України показує не завжди об'єктивне та реальне відображення характеру та ступеню суспільної небезпечності діяння.

Стан дослідження. Питанням пеналізації як методу кримінальної політики присвячено наукові праці відомих вчених, як-от: Д.О. Балобанової, Н.О. Гуторової, Т.А. Денисової, О.О. Книженко, А.А. Митрофанова, О.О. Орловської, М.І. Панова, Ю.А. Пономаренко, П.Л. Фріса, О.А. Шаповалової. В наукових працях висвітлені питання теоретичних підстав та принципів пеналізації в цілому та за окремі види кримінальних правопорушень, принципи та порядок конструювання санкцій статей кримінального законодавства.

Метою даного дослідження є аналіз санкцій окремих норм КК України з метою виявлення характерних помилок в процесі визначення караності суспільно-небезпечного діяння національним законодавством.

Виклад основного матеріалу. Вчені Н.О. Гуторова та Ю.А. Пономаренко зауважують, що теорія пеналізації має ґрунтуватися, серед іншого, на засадах забезпечення співвідношення між ступенем тяжкості (суспільної небезпечності) злочину та суворістю виду і розміру покарання, що передбачається за його вчинення, врахування системного характеру кримінального законодавства, значення положень його Загальної частини для статей Особливої частини, врахування системних властивостей системи покарань тощо [1, с. 48].

Н.А. Орловська вказує, що кримінально-правова санкція фактично забезпечує як функціонування правової системи в цілому (адже кримінальне право виконує функцію превенції «другого рівня»), так й виконання соціального призначення кримінального права [2, с. 584].

Соціальне призначення кримінального права має відображати не тільки формальний характер кримінально-правової охорони певних суспільних відносин, але й сприяти відновленню соціальної справедливості, досягненню мети превенції вчинення кримінальних правопорушень як винною особою, так і іншими. Відновленню соціальної справедливості сприяє дотримання принципу співрозмірності небезпечності діяння передбаченому за його вчинення покарання та інших кримінально-правових заходів, невідворотності притягнення особи до кримінальної відповідальності. А відповідно до принципу доцільності заходи кримінально-правового впливу, встановлені законом, мають сприяти досягненню тих цілей, які перед ними були поставлені. З чого слідує, що покарання, передбачені санкцією конкретної статті, мають враховувати специфіку кримінального правопорушення, та сприяти досягненню цілей покарання. Зрозуміло, що надмірна суворість, яка б свідчила про очевидну невідповідність виду та розміру покарання ступеню тяжкості відповідного кримінального правопорушення не є ефективним в досягненні поставлених цілей. Втім і надмірне «загравання» з диференціацією відповідальності, гуманізацією кримінально-правової політики, з додаванням неправильної оцінки характеру і ступеню суспільної небезпечності діяння, а іноді, і ігнорування соціальної складової кримінального правопорушення, призводить до формування в національному кримінальному законодавстві санкцій, які подекуди в комплексі (наприклад, одне з альтернативних основних покарань разом з обов'язковим додатковим) просто не можуть бути застосовані.

Розглянемо низку питань визначення караності діянь на прикладі правопорушень проти безпеки на виробництві. Порухення правил безпеки на виробництві без заподіяння шкоди здоров'ю чи життю людині є дисциплінарним правопорушенням. Однак у випадку, якщо такі порушення

призвели до травмування людини, чи заподіяння смерті, порушення правил безпеки на виробництві вже визнається кримінальним правопорушенням. Аналіз санкцій норм, що передбачають відповідальність за такі діяння, показує, що законодавством при їх конструюванні не враховано основних принципів пеналізації, що має наслідком неправильне відображення характеру та ступеню суспільної небезпечності заборонених діянь.

По-перше, суб'єктом кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 271–275 КК, можуть бути особи, на яких покладено обов'язок забезпечувати додержання правил безпеки при виконанні певних робіт чи на відповідних підприємствах. Це можуть бути: громадяни-суб'єкти підприємницької діяльності, службові особи (керівники з проведення певних робіт, інженерно-технічні працівники), робітники і службовці відповідних підприємств та виробництв. Тобто, особа, на яку покладено обов'язок забезпечити працівникам безпечні умови праці, або особа, яка зобов'язана дотримуватися певних правил безпеки на виробництві, умисно чи необережно порушує такі вимоги. При цьому законодавством передбачено можливість застосування за вчинення вказаних діянь (як альтернативного основного покарання) виправних робіт (санкції ч.ч. 1,2 ст. 271, ч. 1 ст. 272, ч. 1 ст. 273, ч.ч. 1,2 ст. 275 КК). Тож, незважаючи на те, що особа всупереч вимог безпеки, будучи обізнаною щодо них, обіймаючи певну посаду на виробництві, допустила таке порушення, закон допускає застосувати покарання, яке дозволяє цій особі продовжувати працювати на тому ж робочому місці (посаді), де вона і допустила порушення. Видається, що такий підхід не сприяє досягненню кари та превенції як мети покарання.

По-друге, у випадках, передбачених ч. 2 ст. 271, ч. 1 ст. 272, ч. 1 ст. 273, ч.ч. 1,2 ст. 275 КК України, законодавством передбачено поєднання альтернативного основного виду покарання у виді виправних робіт з обов'язковим додатковим покаранням у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що, виходячи з характеру їх правообмежень, є неможливим в практичному виконанні. Таким чином, доречним і з точки зору узгодження з ч. 2 ст. 50 КК України (щонайменше сприяння досягненню мети спеціальної превенції та кари), і з точки зору адекватного покарання в усіх випадках притягнення осіб до кримінальної відповідальності за такі діяння, покарання у виді виправних робіт виключити з санкцій вказаних статей.

По-третє, в процесі пеналізації має бути дотриманий принцип співрозмірності небезпечності діяння передбаченому за його вчинення покаранню. Обов'язковою ознакою цих кримінальних правопорушень є суспільно небезпечні наслідки. Під «загибеллю людей» (частини 2 ст.ст. 271-275 КК Украї-

ни) слід розуміти смерть хоча б однієї особи. Пленум ВСУ від 12.06.2009 р. № 7 рекомендує під «іншими тяжкими наслідками» розуміти випадки заподіяння тяжких тілесних ушкоджень хоча б одній людині, середньої тяжкості тілесних ушкоджень двом і більше особам, шкоди у великих розмірах підприємству, установі, організації чи громадянам, а так само тривалий простій підприємств, або їх виробничих дільниць [3]. У випадку порушення правил безпеки на виробництві, яке призвело до загибелі людей (за умови необережного ставлення до наслідків), максимальне покарання за вчинення діянь, передбачених частинами 2 ст.ст. 271-275 КК, з урахуванням санкції ч. 2 ст. 119 КК України має бути не меншим, ніж вісім років позбавлення волі. В переважній більшості санкції вказаних норм відповідають принципам співрозмірності, справедливості та системності. Але є виключення: ч. 2 ст. 271 КК передбачає максимальне покарання до семи років позбавлення волі, ч. 2 ст. 275 КК – максимальне покарання у виді позбавлення волі до п'яти років. Втім діяння, передбачені частинами 2 ст.ст. 271 та 275 КК, що призвели до загибелі людей не можна вважати менш суспільно небезпечними, ніж діяння, передбачені частинами 2 ст.ст. 272-274 КК, що призвели до аналогічних наслідків.

Аналіз санкцій кримінально-правових норм, передбачених ст.ст. 271-275 КК України, вказує на ряд допущених в процесі пеналізації помилок, а це в деяких випадках нівелює ефективність притягнення особи до кримінальної відповідальності за такі кримінальні правопорушення. Так, невинуватою є передбачена законом можливість застосування до винної особи покарання у виді виправних робіт, оскільки особа, обіймаючи певну посаду, вже допустила умисне або необережне порушення певних правил, дотримання яких зобов'язана була забезпечити, або дотримуватися яких була зобов'язана, і таке покарання не сприяє досягненню мети кари та превенції в цих випадках. Аналіз призначених покарань по цій категорії справ в більшості випадків свідчить про невинуватість м'яке покарання. Адже переважна більшість засуджених або була звільнена на підставі ст. 75 КК, або із застосуванням ст. 69 КК призначено невинуватим м'яке покарання (наприклад, за ч. 2 ст. 272 КК з двома людськими жертвами суд призначив штраф).

Схожа ситуація – санкція статті містить покарання у виді виправних робіт за кримінальне правопорушення, вчинене особою, яка обіймаючи певну посаду або займаючись певним видом діяльності, допустила порушення певних правил – спостерігається і в санкціях статей 132, ч. 1 ст. 134, 138, 213 КК України, в яких за розголошення службовою особою лікувального закладу відомостей про проведення медичного огляду особи, незаконне проведення абортів, незаконну

лікувальну діяльність, порушення порядку здійснення заготівлі металобрухту та операцій з металобрухтом суду надається можливість обирати покарання у вигляді виправних робіт.

Несумісне з практичної точки зору поєднання альтернативного основного виду покарання у виді виправних робіт з додатковим покаранням у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю відмічається і в санкціях статей 132, ч. 1 ст. 142, ч. 1 ст. 143, ч. 1 ст. 206-2, ч. 1 ст. 210, ч. 1 ст. 211, ч. 2 ст. 271 КК України. При цьому в деяких випадках (ч. 1 статей 210 та 211 КК) додаткове покарання передбачено в якості обов'язкового.

Всанкції ч. 1 ст. 140 КК України за невиконання чи неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків, пропонується на вибір декілька альтернативних видів покарань, і серед інших особливо увагу звертає те, що як альтернативу передбачено позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю або виправні роботи. Тобто, діяння одне, але на розсуд суду в одному випадку винна особа може бути позбавлена права займатися медичною чи фармацевтичною діяльністю (такими чином вилучити особу зі сфери професійних відносин, в яких і було вчинено кримінальне правопорушення), а в іншому – залишити на місці роботи й далі «неналежно виконувати обов'язки». За таких обставин виникає питання, якими мають бути критерії для суду в аспекті визначення, хто має залишитися на посаді, а хто – ні.

Санкція ч. 2 ст. 183 КК України, яка містить склад, що за сутністю збігається з вимаганням неправомірної вигоди особою, яка є службовою особою публічного права або приватного права. Якщо співставити санкцію ч. 2 ст. 183 КК (де найбільш суворим основним покаранням є позбавлення волі до 3-х років) з санкціями ч. 3 ст. 368 КК (де передбачено покарання від 5-ти до 10-ти років позбавлення волі) та за ч. 4 ст. 368-3 КК (від 3-х до 7-ми років позбавлення волі), виходить, що вимога (з корисливих мотивів) оплати за навчання у навчальному закладі, що не передбачена чинним законодавством, порушує менш вагомі суспільні відносини, аніж, наприклад, член екзаменаційної комісії, який вимагає від слухача навчального закладу матеріальні блага за успішне складання іспиту. Адже в усіх трьох випадках кримінальним законодавством охороняються найбільш значимі суспільні відносини, і в усіх цих випадках має місце схожий механізм спричинення шкоди – вимагання уповноваженою особою (на виконання щонайменше організаційно-розпорядчих функцій) у потерпілого не передбачених законом матеріальних благ як умови надання подальшої можливості безперешкодної реалізації конституційного права, натомість

за санкцією ч. 2 ст. 183 КК – це лише нетяжкий злочин.

Непоследовність у визначеності караності діяння полягає і в нетиповій оцінці тяжкості ряду кримінальних правопорушень, невідповідності ступеню суворості покарання, та створення колізійного положення щодо ч. 2 ст. 59 КК України.

Так, в санкції ч. 2 ст. 321-1 КК (так само, в ч. 3 ст. 231-1 КК) визначено в якості обов'язкового додаткового покарання конфіскація майна. За правилами, передбаченими, ч. 2 ст. 59 КК України, конфіскація майна «встановлюється за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини, а також за злочини проти основ національної безпеки України та громадської безпеки незалежно від ступеня їх тяжкості і може бути призначена лише у випадках, спеціально передбачених в Особливій частині цього Кодексу» [4]. В монографічному дослідженні зазначається, що суб'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 321-1 КК України, характеризується прямим умислом і метою збуту під час придбання, перевезення, пересилання чи зберігання фальсифікованих лікарських засобів. А мотивація злочину може бути різною і на кваліфікацію не впливає [5, с. 118]. Дійсно, такий злочин може бути вчинено і з інших, окрім корисливих, мотивів (наприклад, помста, або підрив авторитету певної фармакологічної фірми). Отже, відповідно до вимог ст. 59 КК не можна передбачити конфіскацію як обов'язкове додаткове покарання за санкцією цієї норми.

Слід відмітити також порушення системності в процесі формування санкції за вчинення діяння, передбаченого ст. 436-1 КК України. Злочин, передбачений ст. 436-1 КК України, не можна віднести до корисливих злочинів, та не відноситься законодавцем ані до злочинів проти основ національної безпеки, ані до злочинів проти громадської безпеки. Всупереч вимог ч. 2 ст. 59 КК України санкції ч. 1 та 2 ст. 436-1 КК України передбачають конфіскацію майна як додатковий вид покарання.

Порушення принципу співрозмірності та системності у визначенні караності діяння спостерігається і в наступних випадках.

Всанкції ч. 3 ст. 321-1 КК визначено два основних альтернативних видів покарання – позбавлення волі на строк від 8 до 10 років або довічне позбавлення волі. Ставлення винного до наслідків злочину (загроза для життя чи здоров'я особи, смерть особи або інші тяжкі наслідки) є необережним, оскільки за умов умисного ставлення до наслідків, такі діяння щонайменше слід додатково кваліфікувати за ст. 115 КК. Якщо ж виходити зі змісту цієї норми, за незаконні дії з фальсифікованими лікарськими засобами, за умов необережного ставлення до спричинення смерті особі або до інших тяжких наслідків, закон передбачає як альтернативу довічне позбавлення волі. Втім таке

ж покарання можна призначити особі за санкцією ч. 2 ст. 115 КК, тобто при умисному вбивстві за обтяжуючих обставин (наприклад, вчинене загальнонебезпечним способом, вбивство двох або більше осіб та ін.). Але в цьому випадку слід констатувати порушення співрозмірності ступеню тяжкості умисного вбивства та спеціального випадку необережного заподіяння смерті людині (чи декільком особам). Крім того, якщо під «іншими тяжкими наслідками» розуміти тяжкі тілесні ушкодження, то і за санкцією ч. 2 ст. 121 КК України максимальне покарання передбачено у виді позбавлення волі до 10 років. Таким чином, неспіврозмірним вбачається передбачення в ч. 3 ст. 321-1 КК України покарання у виді довічного позбавлення волі.

Частиною 2 ст. 239 КК України передбачено основне покарання у вигляді обмеження волі на строк від двох до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк за забруднення або псування земель, що спричинили загибель людей, їх масове захворювання або інші тяжкі наслідки. Якщо виходить з того, що під загибеллю людей в цій статті слід розуміти спричинення смерті одній особі, в такому випадку кваліфікацією діяння за ч. 2 ст. 239 КК України відображається ступінь небезпечності діяння. У випадку ж заподіяння смерті вказаними діяннями смерті декільком особам, спостерігається безсистемний підхід до оцінки ступеня тяжкості діяння, оскільки спричинення смерті двом або більше особам згідно до ч. 2 ст. 119 КК карається вже до 8 років позбавлення волі. Виходить, що або законодавство недоцінює ступінь небезпечності діяння та наслідків, або ж у випадку заподіяння смерті двом або більше особам при кваліфікації вчиненого слід виходити за межі ч. 2 ст. 239 КК (хоча зрозуміло, що кваліфікація залишається в межах цієї статті). Аналогічна ситуація спостерігається і санкціях ч. 2 ст. 241 та ч. 2 ст. 242 КК України.

Незрозумілим також залишається, яким чином законодавством було враховано ступінь небезпечності заподіяння смерті хоча б одній особі у випадку необережного знищення або пошкодження майна (ст. 196 КК України), оскільки максимально передбачене покарання за його вчинення становить позбавлення волі на строк до 3 років.

Корупційну складову на сьогодні створює подвійна «кримінальність та караність» однакових за змістом діянь, як-от: ч. 4 ст. 152 КК та ч. 1 ст. 155 КК України, якими фактично охоплюються діяння, що полягають вчиненні повнолітньою особою дій сексуального характеру, пов'язаних із проникненням в тіло особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, на добровільній основі (ступінь небезпечності та караність цих діянь оцінюється законодавством по-різному: за ч. 4 ст. 152 КК України це позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років, а за

ч. 1 ст. 155 КК – від обмеження волі на строк до п'яти років до позбавлення волі на той самий строк).

Викликає зауваження і оцінка ступеню суспільної небезпечності законодавцем домашнього насильства. Адже, наприклад фізичне насильство щодо потерпілих від кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, максимально може бути покарано позбавленням волі строком на 2 роки. В той час, як побої та мордування (ч. 2 ст. 126 КК), з метою залякування потерпілого, можуть бути покарані позбавленням волі строком до 5 років. З цього можна зробити висновок, що з точки зору законодавства ті ж самі побої, але в межах домашнього насильства, є менш небезпечними, аніж аналогічні дії щодо сторонньої для винного особи.

З проведеного дослідження можна зробити наступний висновок: визначення караності окремих видів кримінальних правопорушень за чинним КК України не продумане, і подекуди є суперечливим. Диференціація відповідальності в деяких випадках не відповідає принципам розумності та системності: не відповідає оцінка ступеню суспільної небезпечності спеціального складу щодо загального; санкцією статті Особливої частини передбачено покарання за вчинення кримінального правопорушення всупереч вимог положень Загальної частини КК України, передбачених для певного виду покарання; санкція передбачає одночасне застосування альтернативного основного виду покарання з додатковим покаранням, неможливе з практичної точки зору виконання; а в деяких випадках санкція статті Особливої частини створює корупційні ризики в процесі її правозастосування. Вказане вимагає зміни законодавчого підходу до побудування санкцій кримінально-правових норм, ретельного їх перегляду та узгодження.

Література

1. Гуторова Н.О., Пономаренко Ю.О. Пеналізація злочинів як напрямок кримінально-правової політики. Вісник Асоціації кримінального права України, 2013, № 1(1), С. 32–49.
2. Орловська Н.А. Деякі питання побудови кримінально-правових санкцій у контексті процесів криміналізації та пеналізації. Актуальні проблеми держави і права, 2011, Вип. 57, С. 584–590.
3. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва: Постанова Верховного суду України від 12.06.2009р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-09#Text> (дата звернення: 15.05.2023р.)
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.05.2023р.)
5. Коваленко І.А. Фальсифікація та обіг фальсифікованих лікарських засобів: кримінально-правове дослідження : монографія / І.А. Коваленко ; за наук. ред. Є.Л. Стрельцова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 232 с.